

Srdce moudrosti ‘dosažení protilehlé strany’

šes rab kji pha rol tu phjin pa'i sning po

V jazyce indickém: Bhagavatípradžňápáramitáhrdaja.

V jazyce tibetském: Vítězné srdce moudrosti ‘dosažení protilehlé strany’.

V jednom svazku.

Tuto řeč jsem jednou zaslechl:

Vítězný dlel na Supím vrchu v Rádžagrze spolu s velkým shromážděním mnichů (skrt. bhikšu, *dge slongs*) a velkým shromážděním bódhisattvů. V onu chvíli se Vítězný pohroužil ve vyrovnanost meditativního vnoru vypočítavajícího jednotlivé jevy (dharmy), zvaného “vyvstání hlubiny” (*zab mo snang ba*). A zároveň v oné chvíli bódhisattva-mahásattva, mocný Avalókitéšvara, dokonale nahlédl v prožívání samotné hluboké moudrosti ‘dosažení protilehlé strany’ a spatřil, že i oněch “pět složek osobnosti” je svou přirozeností prázdných. A z Buddhovy moci (*mthus*) se ctihodný (*cche dang ldan pa*) Šáriputra obrátil na mocného bódhisattvu-mahásattvu Avalókitéšvaru s touto řečí: “Jak se těch několik synů vznešeného rodu, kteří touží pěstovat hlubokou moudrost ‘dosažení protilehlé strany’, jak se tomu mají učit?” A mocný bódhisattva-mahásattva Avalókitéšvara promluvil k ctihodnému Šáriputrovi takto: “Šáriputro, těch několik synů a dcer vznešeného rodu, kteří touží pěstovat hlubokou moudrost ‘dosažení protilehlé strany’, ti mají takto dojít k dokonalému náhledu a poté naprosto zřetelně spatřit, že i pět ‘složek osobnosti’ je svou přirozeností prázdných. Tvar (skrt. rúpa, tib. *gzugs*) je prázdným, prázdnota sama je tvarem. Prázdnota sama není něčím jiným než tvar. A také tvar není něčím jiným než prázdnota sama. A podobně jsou i pociťování (skrt. vedaná, tib. *cchor ba*), vnímání (skrt. samdžňá, tib. *‘du šes*), ‘mentální tvořivost’ (skrt. samskára, tib. *‘du bjed*) a vědomí (skrt. vidžňána, tib. *rnam šes*) prázdnými. Šáriputro, takto jsou všechny jevy (dharmy) prázdnotou samou. Nemají charakteristik, nerodí se, neustávají, nejsou znečištěné, nejsou zbavené nečistoty, neubývají ani nepřibývají. A tak, Šáriputro, v prázdnotě samé není tvaru, není pociťování, není vnímání, není ‘mentální tvořivosti’ ani vědomí. Není v ní oka, nosu, ucha, jazyka, těla ani mysli (*jid*). Není v ní tvaru, zvuku, vůně, chuti ani doteku”, není v ní žádných jevů (dharem). Není v ní ničeho od “sféry oka” po “sféru mysli”. Není v ní zkratka nic až po “sféru vědomí”.¹ Není v ní ničeho od nevědomosti (*ma rig pa*) a vyčerpání nevědomosti až po stárnutí a smrt a vyčerpání stárnutí a smrti.² A obdobně v ní není ani strádání, ani vyvstávání [strasti], ani ustání [strasti] a ani cesty [vedoucí k odstranění strasti].³ Není v ní ‘prvotní moudrosti’ (*je šes*) a není v ní dosažení ani nedosažení. A tak, Šáriputro, protože [v prázdnotě] není dosažení,⁴ bódhisattvové spočívají za podpory (*rten čing gnas*) moudrosti ‘dosažení protilehlé strany’. V jejich mysli (*sems*) není “poskvrnění” (*sgrib pa*) a tedy ani strachu. A tak odcházejí a velmi se vzdalují tomu, co je nepravdivé (*log*), až docházejí konečného “vyjití ze soužení”. I všichni buddhové spočívající ve třech časech jsou buddhy, kteří na základě moudrosti ‘dosažení

¹ Buddhistická epistemologie zná tzv. “osmnáct sfér” (*kham*s), těmi je šest “sfér smyslů” (doslova “mocností” pěti smyslů plus “mocnosti mysli” *ljid*l, která je zde chápána jako “mysl pořádající smysly), dále “šest sfér předmětů smyslových mocností” a “šest vědomí” vznikajících a usazujících se na základě “doteku” smyslových mocností a jejich předmětů.

² Jde o koncepci tzv. “dvanáctičlenného řetězce podmíněného vznikání”, jehož částmi jsou: nevědomost, vytváření skutky, vědomí, jméno a tvar, smyslové vnímání, dotek, pociťování, sužující touha, uchopování, existence, zrození, stárnutí a smrt. Vzájemný vztah a význam těchto dvanácti částí je předmětem různých interpretací i uvnitř buddhistické tradice (viz Rigzin, Fišer, Rozehnal...)

³ Tzv. “čtyři vznešené pravdy”.

⁴ Některé tibetské rukopisy zde uvádějí namísto “dosažení” (*thob*) “moudrost” (*šes rab*), což však není v rukopisech indických (pozn. v rukopise z *čhos spjod sne ‘dzoms bžugs so*).

protilehlé strany' došli nepřekonatelného, skutečného, naprosto čistého završení probuzení.⁵ A tak mantra moudrosti 'dosažení protilehlé strany' je mantrou velikého vědění, mantrou, nad níž není vyšší, mantrou rovnou nesrovnatelnému, mantrou dokonale utišující všechno strádání. Ježto není lživou, má být poznána jako pravdivá. Mantra moudrosti 'dosažení protilehlé strany' zní:

Tadjatá, gaté gaté páragaté párasamgaté bódhi sváhá.

Takto se tedy, Šáripuro, učí bódhisattvové-mahásattvové hluboké moudrosti 'dosažení protilehlé strany'."

Poté se Vítězný zdvihnul z meditačního vnoru a věnoval mocnému bódhisattvovi-mahásattvovi Avalókitéšvarovi slova chvály: "Skvěle, skvěle! Synu vznešeného rodu, je tomu tak. Synu vznešeného rodu, je tomu tak! Tak, jak jsi to odhalil, tak se má pěstovat (*spjod*) hluboká moudrost 'dosažení protilehlé strany'. I tathágotové se [z toho] radují." Poté co toto prohlásil, ctihodný Šáripuro, mocný bódhisattva-mahásattva Avalókitéšvara, svět koloběhu i všichni okolo: bohové, lidé, ne-bohové i s gandharvy, všichni se zaradovali a vskutku chválili slova Vítězného. Bylo završeno vznešené Srdce moudrosti 'dosažení prolehlé strany'.

Zkrácená sůtra "Srdce moudrosti 'dosažení protilehlé strany'

(*šer bsdu*), podle *čhos spjod sne 'dzoms bžugs so*:

V jazyce indickém: Hrdaja

Tuto řeč jsem slyšel: Šáripuro, tvar a všechny jevy co jen jsou, všechny jsou prázdnotou samou. Páragaté vskutku chválím. Sůtra moudrosti 'dosažení protilehlé strany' je završena.

Odvracení Srdcem moudrosti

šer sning zlog pa

Klaním se mistru, klaním se Buddhovi, klaním se Učení, klaním se "Ctnostnému shromáždění".

Klaním se velké matce Pradžňáparamitě.

Nechť na základě těchto poklon dojdeme dovršení těchto pravdivých slov. Tak, jako kdysi božský Wangbo Gjačin (*dbang po brgja bjin*, Indra) v mysli promýšlel hluboký smysl moudrosti 'dosažení protilehlé strany' a na základě odříkání slov [sútry] jedovaté demony zla (*bdud*) a všechny další [bytosti] nepřátelské strany odehnal (*phjir zlog*), ať my podobně tomu přemítáme o hlubokém smyslu velké matky, moudrosti 'dosažení protilehlé strany' a na základě odříkání slov [sútry] nechť jsou všichni jedovatí démoni zla a další [bytosti] nepřátelské strany mocí pravdy výnosů Tří klenotů odehnáni! Ať jich není! Ať se zklidní! Všichni nepřátelé, démoni překážek a překážky ať se dobře zklidní a nechť nabydou milující mysli. Osmdesát tisíc rodů démonů překážek ať se zklidní. Nechť zmizí ohrožující nepřátelské okolnosti a stanou se příhodnou dokonalostí. Ať tímto štěstím nyní dojdeme skvělé spokojenosti. Žádáme, aby bylo konání démonů zla odvrženo, těch, kteří velmi klamou cítící bytosti, v nichž povstala jistota způsobu, útočiště a čistoty Velikého vozu.

⁵ Překlad z tibetštiny by doslovně nezněl "probuzení", ale "očistění" (*bjang čhub*).

